חידושי הרי"מ על התורה — בהר

במדרש מות וחיים ביד לשון כו' גחלת ונפח בה וביערה רקק בה וכיבה כו' ככר טבול הפריש מעשר חיים כו' חומות אנך ובידו כו'. בא לפרש מה ענין דיני אונאה לשמיטה ויובל. חנני השי"ת בחסדו. ביד הוא הכח של הלשון שיש בדיבור של איש ישראל. כמו שכתוב שוקיו עמודי שש. כ' המדרש נשא שנשתוקק לברוא העולם שנאמר ועלי תשוקתו כו'. ויכלו השמים כו'. נכסף כו' אותו אש התשוקה מקיים עדיין העולמות כולם. ומתקיים בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שאין בו חטא. כמ"ש בגמ'. והוא ממש כמו נפח בו וביערו. שהבל זה מעורר הבל קיום העולם. שנאמר וברוח פיו כל צבאם. והוא הבל הבלים שאמר קהלת שכ' בזוה"ק שז' הבלים הם קיימא דעלמא. וכן ויפח באפיו כו' ומיחוד ההבלים הוא הנשיקין רשפי כו' שלהבת י' ר"ת ישראל וההיפך ח"ו הבל ורעות רוח שמכבה כו' כשבא ע"י הבל הלב להדיבור נעשה דיבור שלם וכשקורא שם מעשר בדיבורו נעשה מטבל שבמיתה מעושר שנסתלק כח המיתה ומביא חיים ומעורר דיבור שנאמר בו בדבר ה' שמים נעשו וזהו ענין השבועה שנאמר לך תשבע כל לשון שכל ז' הבלים שבאדם מכניסין לדיבורו הוא האמת מידת יעקב שורש החיים והיפך מחריב העולם וב' הבלים אלו הן ענין שמיטה ויובל ז' שנים ז' פעמים ה' עילאה ה' תתאה כמ"ש בזוה"ק בימים ההם הפירות ז' שבועות לזכות לתורת אמת לכן ספרו מיציאת מצרים עד מתן תורה וזה ענין שמיטה אצל הר סיני וסמוך לו אונאת דברים שכח הלשון והדיבור עושה פגם בחבירו לא לבד מה שמצערו רק שעושה פגם וקילקול ואונאה במכר שכשאדם כפיו כן לבו מחבר הכל להדיבור והוא יחוד ואמת אבל מאנה חבירו ובלבו רמי' מפסיק בין הבל להדיבור א' בפה וא' בלב ונעשה מזה חומה ח"ו בין הפנימיות כו' וזהו חומת אנך ובידו כב"ח שבידו שט"ח והוא מלשון נצב כו' ואח"כ אמר שע"ז מכפרים הנהדרין כמנין אנך שכ' נצב בעדת כו' ישפוט כו':

שבת לה' פרש"י לשם ה' כמ"ש בשבת בראשית ושם פירש"י שתהא שמירת קדושתה לשמי ובמצותי. ונראה בעזה"י דכתיב זה שמי לעולם פי' בגמ' שנעלם שם הכתיב וזכרי הוא שם הקריאה א"ד ואמר בגמ' כל המצות נתנו בפרהסי' ושבת בצנעה כו' שנאמר ביני ובין בני ישראל כו' ע"ש וכן מתנה בבית גנזי וכ' אות הוא לעלם. והיינו שהשבת בא לישראל ממקום הנעלם משם הוי' ב"ה שאין לשום כו' חלק רק בני ישראל ומתעורר בלבינו ג"כ נקודה פנימיות של הלב להש"י מקום שנאמר בו לבדך ידעת לב כו'. ויש עלי' לפנימיות ע"ש הנעלם והוא יחוד שם הכתיבה והקריאה. וזהו שמירת קדושתה לשמי עכ"ז ובמצות שידע אדם שאין לו שום שייכות להשי"ת מצד עצמו עפר ואפר וגרוע מזה רק במצות כיון שהשי"ת ציוה אותנו נוכל לבא לכל המדרגות ולכל אופני הקדושה וז"ש קדשנו במצותיו וציונו. [לא נמצא יותר]